

PUT KA DEČIJOJ PROSTITUCIJI I SAVRŠENOJ ŽRTVI - PARADIGMA

Apstrakt

Pojam dečije prostitucije je veoma složena, izuzetno opasna, globalno važna pojava. Ovaj pojam se može posmatrati kroz prizmu međusobno uglavnom povezanih pojava zlostavljanja, silovanja, nasilja u porodici, koji ostavljaju duševnu pustoš i dezintegracija ličnosti mlade osobe. Autorka je pokušala u radu da osvetli ovu retrogradnu tendenciju savremenog društva. Kako autorka ističe, za razumevanje i efikasnu borbu protiv dečije prostitucije, važno je analizirati kontekst i osnove iz koga ona izniče. Ovde kao da se na međunarodnom i nacionalnom nivou već mnogo decenija ništa nije promenilo. Pažnju privlači podatak da je samo u SAD-u, 80% prostitutki počelo da se bavi tim "zanimanjem" pre nego što je napunilo 18 godina, dok se u Velikoj Britaniji taj broj kreće u rasponu od 50-70% slučajeva. S obzirom da ogromna većina njih počinje sa prostituisanjem "kao dete", autorka naglašava kako je neophodno detaljno ispitivanje faktora rizika za ugroženu decu koja ulaze u ove "pakleno začarane krugove", kao i preventivna rešenja kako bi se izbegle katastrofalne posledice koje ona proizvodi za pojedinca i društvo. U tom pravcu, pažnja je usmerena na razvijanje jedne realne i jedinstvene strategije u borbi protiv tog vida prostitucije, tj. stvaranja jedinstvene platforme otkrivanja i kažnjavanja onih koji trgovinom decom snabdeavaju "seks-industriju" (navođenje na prostituciju, podvođenje, seksualno zlostavljanje, prodaju i trgovinu decom u cilju seksualne eksploatacije...i dr.).

Ključne reči: deca, prostitucija, trgovina ljudima, mere reagovanja, UNICEF.

UVODNA RAZMATRANJA

Dečija prostitucija je zlo svetskih razmera, fenomen koji pripada posebnoj realnosti, mesto na kome se na najgori mogući način susreću "ljudska duša i velika industrija". Ovde prevladava ono što je najgore u igračima izopačenih i krajnje destruktivnih strasti.

Procenjuje se da postoji više od tri miliona maloletnika koji su uključeni u organizovanu mrežu prostitucije. Ovaj sve unosniji fenomen postaje sve rasprostranjeniji.¹

* Dr Dragana Petrović, naučni saradnik Instituta za uporedno pravo u Beogradu. e - mail: dpetrovic@iup.rs.

¹ Najnoviji pregled ECPAT International -a za Češku, poznat i kao Češka Republika, upozorava da je broj prijavljenih slučajeva seksualne eksploatacije dece kroz prostituciju nastavio da raste u 2017. Kao i sa globalnim trendovima, žrtve u Češkoj su sve mlade. U 2016. godini, bila su poznata tri slučaja dece seksualno eksploatisane u prostituciji koja su bila mlađa od tri godine. U 2016. godini, "prijavljena su" ukupno 23 slučaja, što je više u odnosu na 15 u 2015. Od 23 slučaja, 19 su bile devojčice, a četiri dečaka. Seksualno uznemiravanje je i dalje veliki problem u ovoj zemlji. 2012. deca čine više od polovine identifikovanih žrtava trgovine ljudima. 121 od

Dečija prostitucija označava iskorišćavanje dece u seksualne svrhe u zamenu za novac ili drugi oblik naknade (pokloni, hrana, odeća itd.). Ova deca rade na ulici ili u bordelima u klubovima, salonima za masažu, barovima, hotelima ili restoranima. I dečaci i devojčice prinuđeni su na prostituciju. Na primer, samo u Pakistanu više od 95% kamiondžija koristi seksualne usluge dečaka (ova praksa se objašnjava činjenicom da vozači žive, u proseku, više od 21 dan daleko od kuće...). Zašto birati decu umesto odraslih? Lakše je zlostavljati dete nego odraslu osobu. Seksualni eksploatatori koriste poslušnost dece, jer su ona manje sposobna da se odupru njihovom pritisku. Takav devijantni stav često je uzrokovan osjećajem seksualne i ekonomske moći, željom za novim iskustvima ili osjećajem nekažnjivosti u vezi s anonimnošću. Recimo, u nekim kulturama mitovi i predrasude često opravdavaju ovu pojavu. U Aziji, na primer, neki muškarci su ubeđeni da ih činjenica da imaju seksualne odnose sa vrlo mladim devojka - devicama sprečava da dobiju *HIV/AIDS*, kao i da izleče ovu bolest. Većina muškaraca, takođe, veruje da seksualni odnos sa devicom povećava njihovu muškost, kao i da donosi dugovečnost i uspeh u poslu.

Glavni uzrok prostitucije je siromaštvo. Roditelji se često osećaju obaveznim da prodaju svoju decu makroima, jer im mala zarada ne omogućava da zadovolje potrebe svoje porodice. Siromaštvo, takođe postaje uzrok napuštanja. Ovo odbijanje primorava decu da napuste porodično okruženje i postanu "deca ulice". Ranjivi u potrazi za novcem, oni su glavna meta operatora koji im obećavaju rad i platu. Prostitucija je vrlo unosna aktivnost. U Keniji, na primer, seks sa devojčicom mlađom od 16 godina može koštati oko dvadeset evra. Ali cena može da dostigne iznos od šezdeset evra u zavisnosti od situacije. Za poređenje, prosečan Kenijac zarađuje samo četiri evra dnevno. Ratovi, prirodne katastrofe i epidemija *HIV/AIDS*-a doprinose povećanju broja nezbrinute dece. Pošto su toliko ranjiva, ova deca prihvataju bilo koju vrstu posla. Prostitucija postaje način preživljavanja, jer je ta aktivnost izuzetno isplativa u poređenju sa drugim oblicima ponižavajućeg, teškog ili opasnog rada.

Svake godine širom sveta nasilnim putem se veliki broj dece integriše u mreže prostitucije (protiv svoje volje). Tokom proteklih četrdeset godina, industrija seksa je intenzivirana i proširena novim metodama komunikacije. Porast i normalizacija pornografije" posebno su doprineli razvoju prostitucije. Seks turizam koji uključuje decu je komercijalna seksualna eksploatacija dece od strane jednog ili više ljudi koji putuju izvan svoje provincije, geografske regije ili zemlje. Žene radije odlaze u Indiju (Goa), Jamajku ili Gambiju, dok muškarci putuju u jugoistočnu Aziju, Maroko, Senegal, Dominikansku Republiku, Kubu, Panamu, Surinam i Brazil. Već dugi niz godina

198 žrtava trgovine su deca. Humanitarne krize, poput sukoba u Siriji, povećale su broj izbegličke dece bez pratnje koja prolaze kroz Češku. Ova grupa, zajedno s onima koji beže iz rezidencijalne nege, posebno su izložene visokom riziku od seksualne eksploatacije. Izvršioци ovih dela su uvek u potrazi za ugroženom decom, a ova deca su laka meta. Češka je, takođe, doživela nezapamćen porast broja turista, koji je u 2017. veći od 20 miliona. Noćni život u zemlji privlači ogroman broj posetilaca. Iako postoji jasna potreba za zaštitom dece od seksualnih prestupnika koji putuju, Vlada još uvek nije preduzela konkretne korake u tom pravcu. Iako je češka država uložila određene napore da podigne svest o trgovini i seksualnom zlostavljanju dece na mreži, u izveštaju se kaže da nije bilo zvaničnih mera za zaštitu dece od seksualnih prestupnika ili prostitucije. Hitno je potreban nacionalni akcioni plan za borbu protiv seksualnog iskorišćavanja djece, kao i nezavisni ombudsman koji istražuje pritužbe djece. Češka je trenutno jedina članica EU bez ombudsmana za decu. Dostupno na: <https://ecpat.org/czechia-child-sexual-exploitation-through-prostitution-reaches-new-high/>.

turistički vodiči daju adrese na kojima se nude seksualne usluge deteta. Internet takođe promovise ovu varijantu kriminalnog ponašanja. U većini slučajeva prostituisana deca su pod kontrolom svodnika, koji zarađuje u procentima od prihoda deteta. Ovi makroi mogu biti bivše lokalne dečje prostitutke, ili u većem obimu mogu pripadati globalnoj mreži organizovanog kriminaliteta. „Lanac koji veže dete za svog eksploatatora može biti dug hiljadama kilometara“ (1). Posrednicima se smatraju i regruti, prevoznici, vlasnici javnih kuća i taksisti, a da ne govorimo o policajcima koji će vrlo često zatvarati oči pred ovim prokletstvom.

Prostitucija dece proizvodi višestruko negativne efekte po mentalno zdravlje deteta, jer kasnije u životu, i oni sami često postaju makroi. Reč je o neobrazovanoj deci. Odbačeni od članova porodice i marginalizovani u društvu, nemaju pristup zdravstvenoj zaštiti i žive u izrazito nehygieničkim uslovima. Prostitucija doprinosi širenju HIV/AIDS-a, jer brojni klijenti odbijaju da imaju zaštićene seksualne odnose sa detetom. Deca su stoga osetljiva na mnoge polno prenosive infekcije. Na fizičkom nivou, oštećenje dece uključuju fizičke posledice mučenja, bola, infekcije ili neželjene trudnoće. Na psihološkom nivou, dete može pokazati razne simptome, poput depresije, konfuzije ličnosti ili seksualne orijentacije, probleme s ponašanjem (agresivnost ili ljutnja), probleme sa spavanjem, gubitkom samopouzdanja, nepoverenjem ili mržnjom prema odraslima (Kreston, 2000, p. 37).²

AKTUELNOST PROBLEMATIKE

Krajem 2000, samo u SAD-u je zabeležena brojka od 600.000 zlostavljane dece koja su uvučena u prostituciju, dok je u Aziji taj broj znatno veći. U Litvaniji deca starosti 11 godina “zarađuju” radeći po bordelima. Velika potražnja multibilionske industrije seksa dovodi do značajnog povećanja broja seksualno eksploatisane dece. Ona koja su na ovaj način zlostavljana, uvlače se u taj prljavi biznis lažnim obećanjima o dobrom poslu u gradu, ili primamljivim pričama o braku, o visokim platama u fabrikama, restoranima, po kućama - za radna mesta negovateljica, bejbisiterki, službenica, ili manekenki... Kad se jednom nađu u stranoj zemlji, ove osobe preživljavaju ekstremno fizičko i psihičko maltretiranje, uključujući silovanje, seksualno izrabljivanje, torturu, prebijanje, izgladnjivanje, pretnje smrću; fizičko zlostavljanje varira od pretnji, batinanja, do drogiranja, čak i ubistava. Žrtve koje prežive često ostaju obogaćene, unakažene i doživotno emocionalno osakaćene. Procenjuje se da je u poslednje tri decenije, oko trideset miliona žena i dece prodato u svrhu seksualne eksploatacije. U Americi na godišnjem nivou broj žrtava sa kojima se trguje je oko 50.000 (Hotaling, 2002, pp. 118, 119).

Međunarodne mreže organizovanog kriminaliteta kontrolišu krugove prostitucije širom sveta, ali izvor ovih kriminalnih radnji su obično siromašne, ratom razorene i opustošene zemlje, kao i one u tranziciji, odakle se roblje prodaje u bogatije, razvijenije

² “Živela sam u svratištu, jer sam pobešla od kuće. Nisam jela nedeljama, ali sam uzimala heroin i spid. Odlazila sam na utakmice, bila sa 6-8 muškaraca u toku jedne noći. Pružajući seksualne usluge, zarađivala sam za drogu i lekove koji su mi bili potrebni. Ne mogu ovako više da živim. Želim da zaspim i da se više nikad ne probudim. Želim da vodim normalan život, da sve bude kao pre. Bila sam pretučena tri puta u poslednje dve nedelje.” Šejn je prostitutka - dete, i ovo je samo jedna od priča seksualnog iskorišćavanja dece u mračnom svetu prostitucije.

zemlje (Baloš, 2004, pp. 137, 138).³ Učešće organizovanih kriminalaca u ovoj vrsti kriminalne delatnosti je značajno, jer je “seks-industrija” veoma profitabilna.⁴

Iako je zlostavljanje dece u seksualne svrhe karakteristično većinom za zemlje u razvoju (“zemlje destinacije”), SAD i druge zapadne zemlje na odlučujući način doprinose razvoju ovog tipa kriminaliteta (“seks-turisti”, ili “potrošači”). Recimo: osobe koje su tokom 1980-tih, i 1990-tih uhapšene zbog seksualnog iskorišćavanja dece u ovom delu sveta, bili su Amerikanci (24%), Nemci (16%), Britanci (13%) i Australijanci (13%). U ostvarenju postavljenog cilja - maksimiziranja profita - ide se toliko daleko da se “seks - turizam” u ovim zemljama reklamira putem specijalnih brošura u kojima se nude “*all - inclusive*” paketi sa širokom lepezom usluga...

Ne bez razloga, većina ljudi na pomnjanje reči - “dečija prostitucija” pomisli na seks turizam na Tajlandu, ili na 150 trgovaca ljudima koji su nedavno uhapšeni u SAD. Međutim, takva “praksa” je prisutna i na tlu Evrope. Proučavanje ove pojave, ovog tipa zločina u Nemačkoj, to najbolje pokazuje.

Zbog toga što izloženi stavovi o tom tipu kriminaliteta u Nemačkoj jasno ukazuju na dominantnu praksu koja dolazi do izražaja i u mnogim drugim evropskim državama, zadržaćemo se ovde.

Problem je dobro poznat, njegova dimenzija nije. “Gotovo da nema informacija o dječjoj prostituciji u Nemačkoj, jer nemamo znanje, činjenice i brojke”, kaže *Mechtild Maurer*, predsednik Radne grupe za zaštitu dece od seksualne eksploatacije (ECPAT). Jedan od problema je što statistika ove vrste kriminaliteta ne daje dovoljno podataka. Ona pruža informacije o seksualnom nasilju i zlostavljanju, ali ne i o temeljnim strukturama. Drugo pitanje je to što se dečija prostitucija često odvija u senci, ne na otvorenom (nevidljivost, sakrivenost, tajnovitost). Maloletnici rade u bordelima, klubovima ili objektima iznajmljenim posebno za prostituisanje. Zato je teško doći do tačnih cifara. Organizacija za pomoć “*Mitternachtsmission*” (“Ponoćna misija”) u Dortmundu, centru koji blisko saraduje sa prostitutkama, kaže da je otprilike svaka 11. osoba koja traži pomoć maloletna. Ukupno u Nemačkoj ima oko 400.000 prostitutki, uključujući i maloletne i odrasle osobe. Podaci o “džonovima”, klijentima prostitutki, podjednako su retki. Uglavnom su to muškarci stariji od 40 godina i dolaze iz svih

³ Kao što smo već napomenuli, većina dece žrtava seksualnog iskorišćavanja su iz zemalja u razvoju. Samo u Indoneziji seks-industrija generiše između 1,2 - 3,3, milijardi dolara godišnje. Sve je dozvoljeno u pravcu maksimiziranja profita - koriste se metode sile; kao što su otmice i fizičko nasilje, sve, samo da se održi adekvatna ponuda dece - prostitutki. Rezultati opsežne studije o tretmanu prostitutki u Južnoj Africi, Tajlandu, Turskoj, SAD-u i Zambiji, su pokazali: na 81% prostitutki primenjeno je psihičko nasilje, 73% bilo je fizički ugroženo, dok je u 68% slučajeva upotrebljeno i oružje.

⁴ Aceh je jedna od oblasti u Indoneziji koja je najteže bila pogođena cunamijem i ona je blizu poznate tranzitne rute bandi koje se bave trgovinom dece i tinejdžera, i njihovim slanjem van granica Indonezije. Deca koja „su odsečena” od svojih porodica, čine „posebno” ranjivu grupu za napad organizovanih zločinaca. Deda čija je kuća uništena cunamijem, pokušao je da proda svoje dve unuke, uzrasta od sedam i devet godina. Takođe, predstavnici UNICEF-a su tragom tekstualnih poruka sa mobilnih telefona otkrili mrežu kriminalaca, koju su predstavljajući se kao roditelji, ili njihovi pomoćni radnici, kroz nezakonito usvajanje u inostranstvu trgovali decom - žrtvama seksualne eksploatacije. UNICEF je objavio „pet ključnih koraka” za zaštitu ugrožene dece od eksploatacije. Prvi korak je da sva raseljena deca moraju da budu registrovana... Drugi korak je da se odmah obezbedi i sprovede sigurna nega nad decom koja su ostala sama... Treće, lociranje rođaka registrovane dece, što treba da pomogne ujedinjenju raseljenih porodica. Četvrto, vlasti, kao što su policija i drugi treba da budu upozoreni na opasnost od seksualne eksploatacije dece, tako da ovi treba da zaštite decu bez pratnje. Najzad, UNICEF je predložio nacionalne mere - kao što je izdavanje privremene zabrane, za decu mlađu od šesnaest godina da napuste ovu oblast, obezbeđujući tako da ovim budu zaštićeni dok se ne registruju i pronađu porodice.

sfera života. Veliki broj dečijih prostitutki u Nemačkoj nisu siromašni imigranti već nemački građani. Nedostatak informacija pokazuje da su mnogi stereotipi o prostituciji lažni. "Znamo da je dečija prostitucija raznovrsnija nego što se misli", kaže *Maurer*. Žrtve nisu samo devojke iz istočne Evrope i Afrike, već i iz Nemačke. Zvaničnici ove humanitarne organizacije u Dortmundu procenjuju da je otprilike dve trećine mladih koji se bave prostitucijom poreklom iz Nemačke, ako nisu deo šema trgovine ljudima. Neki od njih vode običan život i prostitušu se između škole i večere. Drugi su zavisnici od droga i beskućnici.

Putevi ka prostituciji su, takođe, različiti. Dečake i devojčice u posao uvode poznanici ili rođaci, kao i stranci koji ubede tinejdžere da im veruju. Ljubavnici za devojčice, prostori za druženje za dečake. Jedan od načina da se devojke namame na prostituciju je varka „ljubavnika“, kaže *Silvia Vorhauer*, socijalna radnica u "Ponoćnoj misiji". "Loverbois su obično mladići koji posebno traže devojke u pubertetu i prilaze im u školi, u barovima ili u klubovima", objašnjava *Vorhauer*. "Oni koriste svoj šarm da bi ih devojke zavolele i postale emocionalno zavisne od njih." *Vorhauer* opisuje ovu praksu na sledeći način: tokom veze devojke su izolovane od prijatelja i porodice, dok ljubavnik postaje sve važniji. Na kraju, on govori devojci o svojim problemima - koc-karskom dugu i fizičkim pretnjama koje su usledile od besnih kreditora zbog napravljenog duga. Ona mu "može i mora" pomoći da brzo dođe do novca. Mnoge devojke ulaze u ovu priču, a onda ih oni šalju na ulicu. Dečaci su sve češće među žrtvama, kaže *Mechtild Maurer* iz *ECPAT*-a. Oni su namamljeni drugim taktikama - na primer, takozvanim "otvorenim stanovima". Ova mesta iznajmljuju pedofili i nude dečacima priliku da se druže dalje od roditelja. Scenario je ovakav: "dečaci su pozvani da igraju mali fudbal, gledaju filmove ili igraju Plejstejšn", kaže *Maurer*. "A kasnije, možda će se okačiti i neka pornografska slika ili film." Dečaci stvaraju veze, možda se čak i sprijatelje sa starijim muškarcima. Na kraju tog procesa, od njih se traži da se dodirnu i konačno izvrše seksualne činove sa drugima. Neke prostitutke isprva uživaju u svojoj novootkrivenoj moći, ali su kasnije teško traumatizovane. Komplikovano je stupiti u kontakt sa mladim prostitutkama. Vrlo retko se same obraćaju nekoj humanitarnoj organizaciji za pomoć. Češće to čine umesto njih rođaci, poput sestre, koji sumnjaju šta se dešava. Ali to je samo prvi korak dugog puta do napuštanja ovog posla. "Postoji fenomen koji nazivamo" početnička euforija. "Devojke koje prolaze kroz pubertet pobune se protiv pravila i normi društva." *Silvia Vorhauer* kaže. "Oni se bave prostitucijom i ruše tabu - a ovaj tabu im obezbeđuje čak i zaradu." Zato izlaz može biti uspešan samo ako devojka sama želi da napusti prostituciju.

FAKTORI KOJI POGODUJU OVOJ VRSTI BIZNISA

Za razumevanje ove izuzetno opasne, kompleksne i veoma intrigantne pojave, kao i za efikasnu borbu protiv nje, važno je analizirati kontekst iz koga ona izniče. Ova kao da se na međunarodnom i nacionalnom nivou već mnogo decenija nije izmenila.⁵

⁵ „Japan značajno zaostaje za drugim industrijski razvijenim zemljama u suzbijanju dečije prostitucije. Umesto toga, država potpuno ignoriše ovaj problem”, rekla je Jumeno Nito, aktivistkinja koja se bori protiv ozloglašene seks industrije „JK”. Pogrešna pretpostavka da su devojke, a ne trgovci ljudima ili kupci krive, duboko je ukorenjena u društvu. „Ali ovo razmišljanje ne rešava problem“. Mnoge devojke zarobljene u seks industriji, rekla je aktivistkinja, potiču

Zanimljiv je podatak da je samo u SAD-u - 80% prostitutki počelo da se bavi ovim "zanimanjem" pre nego što je napunilo 18 godina, dok je u Velikoj Britaniji taj broj ograničen na - 50-70% slučajeva. Kako ogromna većina njih počinje sa prostituisanjem "kao dete", neophodno je da se detaljno ispituju faktori rizika za ugroženu decu, kao i odgovarajuća preventivna rešenja kako bi se izbegle posledice. U julu 2004. godine, Ministarstvo unutrašnjih poslova Velike Britanije je donelo - *Consultation paper* (dokument savetodavnog karaktera), koji je za rešenje ovog ozbiljnog problema ponudio niz "zahvata" koja se tiču, pre svega: prevencije onih osoba koje rano počinju da se bave prostitucijom, zaštitom onih koji su već angažovani u ovoj vrsti "biznisa", i izvođenju pred lice pravde onih koji trguju decom u svrhu seksualnog iskorišćavanja tj. njihovim sankcionisanjem. Dokument definiše prostituciju kao "razmenu seksualnih usluga za neki oblik naknade - obično novca ili droge". Sama prostitucija nije ilegalna, ali sve druge aktivnosti povezane sa njom predstavljaju krivično delo (na primer, pronalaženje i vrbovanje deteta u svrhu seksualne eksploatacije ...). Prema nekim procenama, u Velikoj Britaniji se, čak 80 000 osoba bavi prostitucijom. Ova brojka obuhvata i 5000 mladih, zbog čega je akcenat u označenom dokumentu i stavljen na - sprečavanje zlostavljanja dece kao žrtava seksualne eksploatacije. U tom smislu, pažnja je usmerena na razvijanje strategije otkrivanja i kažnjavanja onih koji trgovinom decom snabdevaju "seks - industriju"... Veoma je važno obuhvatiti svaku aktivnost koja predstavlja navođenje na prostituciju, podvođenje, prisiljavanje na prostituciju, seksualno zlostavljanje, njihovo fizičko i psihičko maltretiranje, prodaju i trgovinu decom u cilju seksualne eksploatacije i sl. U daljoj analizi pomenutog dokumenta, *David Blunkett*, državni sekretar u Ministarstvu unutrašnjih poslova Velike Britanije ističe da ovaj treba da predstavlja polaznu tačku, tj. platformu za usvajanje jedne realne i jedinstvene strategije u borbi protiv tog vida prostitucije, protiv štetnih posledica koje ona proizvodi za pojedinca i društvo (Petrović, 2019, pp. 244-246). Recimo, dokument ima za cilj da se bavi određenim, ključnim problemima dečije prostitucije, podrazumevajući, pri tom, širenje polno prenosivih bolesti, ekonomski uticaj nasilja, stigmatizacijom onih koji se prostitušu, zlostavljanjem dece u prostituciji, trgovinom ljudima u svrhu seksualne eksploatacije (Petrović, 2019, pp. 244-246).

Consultation paper sugeriše da je "preživljavanje", tj. "opstanak", ključni motiv za osobe koje se bave prostitucijom. U ideji razumevanja i prepoznavanja odlučujućih faktora rizika koji decu čine ranjivom i uvlače ih u prostituciju, zajedničko u većini slučajeva je da su u detinjstvu bili zlostavljani, uz uključeno silovanje i nasilje u porodici. Većina njih su beskućnici, kod svih je zabeležena problematična upotreba droga i siromaštvo. Takođe, većina je sa kriminalnim dosijeima. Iako se prostitucijom bave osobe oba pola, istraživanja o muškoj prostituciji su oskudna (Trafficking in Persons Report, June 2005). Zloupotreba droga i alkohola su značajni faktori za ulazak u svet

iz siromašnih porodica, uključujući zanemarivanje i zlostavljanje. Neke se bore i sa mentalnim bolestima. „Japan ima strog zakon o trgovini ljudima, ali se retko primenjuje jer su prepreke velike“, kaže ona. „Ako Japan zaista želi da spreči trgovinu ljudima, mora da tumači zakone šire ili da ih revidira.“ Za kršenje zakona o trgovini ljudima u većini slučajeva predviđena je kazna zatvora od jedne do 10 godina. Oni koji su proglašeni krivim jednostavno ne smeju izbeći kaznu zatvora plaćanjem novčane kazne. Za kršenje zakona o prostituciji maksimalna kazna je manja od 10 godina zatvora ili novčana kazna od 300.000 ¥. Izvori za sprovođenje zakona pokazuju da oni koji su proglašeni krivim za prostituciju ne idu na izdržavanje kazne zatvora“. Dostupno na: <https://www.japantimes.co.jp/news/2014/04/05/national/host-clubs-a-hotbed-of-human-trafficking/>.

prostitucije - lečenje je ključni “izlazni faktor” iz ovog izvitoperenog sveta. Obrazovanje i odvikavanje od droge programima rehabilitacije može da pomogne ovim licima visokog rizika da nađu alternativne opcije za izlazak iz prostitucije.

Nasilje u porodici, čak i kada dete nije direktna žrtva takvog nasilja povećava njegovu osetljivost. Zbog svoje ranjivosti, deca izložena nasilju u porodici će biti u većoj meri zastupljena u prostituciji. Stoga ovaj dokument “priznaje” da je borba protiv nasilja u porodici od posebnog značaja kao vid preventivnog delovanja u pogledu dece koja su maltretirana i zlostavljana od strane makroa. Obrazovanje je, takođe, od bitnog značaja u prevenciji, jer, kako jedno istraživanje pokazuje - 75% dece zlostavljane kroz prostituciju nije išlo u školu (Todres, 1999, p. 25). Programi usmereni na povećanje pohađanja nastave, ne samo da bi pomogli u sprečavanju dece da uđu u prostituciju, već bi pomogli da smanji rizik za vršenje i drugih krivičnih dela. Begunci su takođe podložni manipulaciji. Nedavna studija je pokazala da će - 67% odbeglih od kuće radije ostati sa strancem i stradati, 25% njih će “spavati” uz izražene grubosti, prostakluka i maltretiranje, i 21% njih će biti fizički i seksualno zlostavljano (Rees, 2001).

U uslovima zlostavljanja i izolacije, primenom sofisticiranih metoda prisile i manipulacije, za makroe, ovakva deca postaju lak plen. Veruje se da “očigledan nedostatak životnih izbora” navodi na prostituciju i podstiče zloupotrebu droga. Predatori koriste ovu zavisnost, odnosno oni koriste drogu da bi se deca bavila prostitucijom i da bi se razvila zavisnost za uživanjem droga. Začarani krug - kada postanu zavisne, ove mlade osobe postaju lako kontrolisane od strane makroa (Consultation Paper, 1999).

Organizovanje ovog oblika prostitucije predstavlja jednu od važnih kriminalnih aktivnosti organizovanog kriminaliteta, kojim se, kako smo već naglasili, ostvaruju veliki profiti. Sama ta delatnost se, po pravilu, vrši u kombinaciji sa krivičnim delom trgovine ljudima, ali i zasnivanjem ropskog odnosa (Ignjatović, Škuljić, 2010, p. 215).

Upravo, na ovaj način dolazimo do problema odnosa, tj. postojanja “organske veze” između seksualne eksploatacije dece i trgovine ljudima kao jednim od najvažnijih generatora te vrste organizovanog kriminaliteta u naše vreme. Zbog toga ćemo to pitanje (u opštem) izložiti u nastavku.

KOMPLEKS RELACIJA SA ORGANIZOVANIM KRIMINALITETOM

Međunarodno tržište trgovine ženama i decom u cilju prostitucije je, poslednjih tridesetak godina, više nego živo. Trgovina ljudima je, posle trgovine drogom i oružjem, treća po redu najprofitabilnija organizovana kriminalna delatnost. Upravo, prema raspoloživim podacima, neke kriminalne organizacije se u ovom poslovanju prebacuju sa trgovine drogom na trgovinu ljudima, jer je rizik manji, a zarada veća. Interpol je procenio da profit od trgovine ljudima dostiže cifru od 19 milijardi dolara na godišnjem nivou. Međunarodna organizacija rada procenjuje da je godišnji profit 217.8 milijardi dolara, ili 23 000 dolara po žrtvi (Bošković, Mijalković, 2009, p. 192).⁶ U

⁶ Trgovinom ljudima se samo u Evropi godišnje stiče prihod od trinaest milijardi dolara, od čega oko sedam milijardi dolara od prostitucije žrtava trgovine ljudima. Na globalnom nivou, seksualnom eksploatacijom žrtava trgovine ljudima ostvaruje se profit od oko šezdeset milijardi evra godišnje. To je 400% više nego pre deset godina, te u finansijskom

kojoj meri se krše ljudska prava zavisi od nabavke žrtava trgovine ljudima iz zemalja porekla i od njihove potražnje u svrhu seksualne eksploatacije u zemljama destinacije.

Međunarodna organizacija rada (*ILO*) je napravila studiju sa empirijskom analizom transnacionalne trgovine ljudi u svrhu seksualne eksploatacije i zaključila da je potražnja za žrtvama “veća u onim zemljama koje su otvorenije za procese globalizacije i koje imaju veću stopu kriminaliteta u oblasti prostitucije, kao i da dolazi do veće “ponude i isporuke” žrtava iz zemalja u kojima je nezaposlenost među ženama veća. Takođe, američki Kongres je zaključio da je “loš položaj žena u mnogim zemljama sveta doprineo cvetanju industrije kao što je trgovina ljudima”. Pri tom, visoki nivoi korupcije u zemljama porekla olakšavaju “trgovcima” da regrutuju veći broj žrtava.” Iz perspektive potražnje, podaci iz ove studije podržavaju zaključak da su “ekonomske i finansijske reforme, podizanje barijera u trgovinskim odnosima, u smislu ukidanja mnogih zakona, ostavili dosta prostora za ilegalnu trgovinu svake vrste, pa i ljudima, omogućavajući veću fleksibilnost “trgovcima” u izvođenju njihovih operacija i ostvarivanju profita. Treba naglasiti da od kvaliteta granične kontrole u mnogome zavisi potražnja za žrtvama trgovine ljudima.

Prema mišljenju Antonija Koste (*Antonio Maria Costa*), izvršnog direktora Sektora za borbu protiv narkotika i kriminaliteta Ujedinjenih nacija, dostupna sredstva transporta i globalna sredstva elektronske komunikacije su, takođe, faktori koji povoljno utiču na ovu vrstu kriminaliteta. “Sve ovo olakšava globalnu trgovinu i usluge, pa i trgovinu ljudima. Žrtve trgovine su, pre svega, ljudska bića kojima se trguje kao običnom robom koja se kupuje i prodaje u okviru seks-industrije u zemljama krajnje destinacije” (Strohecker, 2008).

Ali, krenimo redom.

Trgovina je termin koji se koristi za opisivanje ilegalne prekogranične trgovine robom - posebno krijumčarenjem, poput droge - radi sticanja dobiti. Tokom poslednje decenije, koncept je proširen da obuhvati ilegalni transport ljudi, posebno žena i dece, u svrhu njihove prodaje ili eksploatacije njihovog rada. Generalna skupština Ujedinjenih nacija je 1994. godine, definisala trgovinu ljudima kao „nezakonito i tajno kretanje ljudi preko nacionalnih i međunarodnih granica. Iako u različitim delovima sveta postoje različiti modeli eksploatacije, deca se trguje u različite svrhe, uključujući: seksualnu eksploataciju; usvajanje; dečiji rad (npr. rad po kućama, prosjačenje, prodaje droga); učešće u oružanim sukobima; brak; trke kamila; trgovina organima. Žrtve trgovine ljudima ili njihovi staratelji često traže izlaz iz siromaštva. Najčešće su žrtve trgovine devojčice, one iz plemenskih grupa i etničkih manjina, lica bez državljanstva i izbeglice (prema specijalnom izveštaju UN). Neka deca (ili njihovi roditelji) namamljeni su obećanjima o obrazovanju, novoj veštini ili „teško im je da traže pomoć ne samo zato što su deca, već i zato što su često ilegalni imigranti i imaju lažna dokumenta ili ih nemaju”. Dečaci kojima se trguje u oružanim sukobima obično se koriste kao vojnici, dok su devojčice obično prisiljene da budu sluškinje koje vojnici često iskorišćavaju i u seksualne svrhe. Različite kulturne situacije proizvode različite vrste eksploatacije. U Indiji, na primer, kastinski sistem i tradicija vezanog rada znače da je veća verovatnoća da će deca iz plemena i dece iz nižih kasti biti izloženi u trgovini

smislu predstavlja izjednačenje sa trgovinom narkoticima. Procenjuje se da se u Srbiji oko 1200 osoba odaje prostituciji, a da prihodi od prostitucije iznose blizu četrdeset miliona evra godišnje.

ljudima od druge dece. U zapadnoj Africi, pak duga tradicija slanja svoje dece na rad u kuću bogatijeg rođaka ili prijatelja olakšala je trgovinu sve većeg broja dece, posebno za kućne poslove. Trgovina decom funkcionira preko ličnih i porodičnih mreža, kao i preko dobro organizovanih međunarodnih kriminalnih mreža. Rekruteri su često lokalni stanovnici. Rute trgovine ljudima se brzo menjaju kako bi se prilagodile promenljivim ekonomskim ili političkim okolnostima ili otvaranju novih tržišta. Međutim, glavni putevi trgovine ljudima su od juga prema severu i od istoka prema zapadu: od Latinske Amerike do Severne Amerike, Evrope i Bliskog istoka; iz zemalja bivšeg sovjetskog bloka u baltičke zemlje i zapadnu Evropu; od Rumunije do Italije, a preko Turske i Kipra do Izraela i Bliskog istoka; od Zapadne Afrike do Bliskog istoka; od Tajlanda i Filipina do Australije, Novog Zelanda i Tajvana; od Kambodže, Mjanmara i Vijetnama do Tajlanda; i od Nepala i Bangladeša do Indije; i od Indije i Pakistana do Bliskog istoka.

Loši ekonomski uslovi, siromaštvo, nezaposlenost, porast međunarodnog organizovanog kriminaliteta, nizak socijalni status devojčica, nedostatak obrazovanja, neadekvatno ili nepostojeće zakonodavstvo i/ili slaba primena zakona - sve to doprinosi povećanju trgovine decom. Trgovina ljudima postaje sve intenzivnija za vreme rata, prirodnih katastrofa i slabog poštovanja ljudskih prava. Između 5.000 i 7.000 nepalskih devojaka svake godine se proda preko granice prema Indiji. Većina njih završi kao seksualni radnici u bordelima u Bombaju i Nju Delhiju. Procenjuje se da 200.000 nepalskih žena, većinom devojčica mlađih od 18 godina, radi u indijskim gradovima. Isto tako procenjuje se da 10.000 žena i devojaka iz susednih zemalja radi u bordelima na Tajlandu. Devojčice se dovode sa severa Tajlanda, a starije devojke i žene iz Mjanmara, južne Kine, Laosa i Kambodže (procene *ECPAT*-a [Zaustavi dečiju prostituciju u azijskom turizmu]). Kineski biro za javnu bezbednost prijavio je 6.000 slučajeva trgovine decom 1997. godine, sa stalnim rastom broja devojčica od 14 i 15 godina (*Okfam*). UNICEF procenjuje da su od 1.000 do 1.500 gvatemalskih beba i dece godišnje žrtve trgovine ljudima radi usvajanja od strane stranih parova u Severnoj Americi i Evropi. Devojčice od 13 godina (uglavnom iz Azije i istočne Evrope) se "kupuju - prodaju" kao "neveste koje se naručuju poštom". U većini slučajeva ove devojke i žene su bespomoćne i izolovane i izložene su značajnom riziku od nasilja. Veliki broj dece su žrtve trgovine u zapadnoj i centralnoj Africi, uglavnom za rad na kućnim poslovima, ali i radi seksualne eksploatacije, rada u prodavnicama ili na farmama, da bi bili čistači ili ulični trgovci. Skoro 90 odsto ovih domaćih radnika kojima se trguje su devojke. Deca iz Toga, Malija, Burkine Faso i Gane se prodaju u Nigeriju, Obalu Slonovače, Kamerun i Gabon. Neka deca se šalju čak i na Bliski istok i u Evropu. UNICEF se rukovodi Konvencijom o pravima deteta (*CRC*), koju su ratifikovale sve zemlje osim SAD-a i Somalije (Reljanović, 2008, pp. 89-99). Članovi 9. i 10. Konvencije predviđaju da dete ne sme biti odvojeno od svojih roditelja protiv njihove volje, osim ako je to u najboljem interesu deteta. Član 11 obavezuje države da se bore protiv nezakonitog prebacivanja dece u inostranstvo. Član 35 zahteva od država da usvoje odgovarajuće nacionalne, bilateralne i multilateralne mere za sprečavanje otmice, prodaje ili trgovine decom u bilo koju svrhu ili u bilo kom obliku. Za decu koja ne žive sa roditeljima, članovi 20. i 21. proglašavaju najbolji interes deteta najvažnijim i ističu da je poželjno da se očuva, tj. nastavi etničko, versko, kulturno i jezičko poreklo deteta.

Član 21. propisuje da međunarodno usvajanje ne sme uključiti “neprikladnu finansijsku dobit”. Članovi 32, 34, 36 i 39, koji predviđaju zaštitu od ekonomskih, seksualnih i svi drugih oblika eksploatacije, kao i pravo deteta na fizički i psihički oporavak i društvenu reintegraciju, takođe su relevantni za zaštitu dece žrtava trgovine ljudima. *UNICEF*-ova strategija za borbu protiv trgovine decom fokusira se na četiri glavne oblasti: 1) podizanje svesti o problemu; 2) pružanje ekonomske podrške porodicama; 3) poboljšanje pristupa i kvaliteta obrazovanja; 4) zalaganje se za prava deteta. Mere usmerene na sprečavanje trgovine decom uključuju povećane obrazovne mogućnosti za decu u nepovoljnom položaju, posebno devojčice; podrška porodicama u riziku, odgovarajuća socijalna zaštita, obuka službenika za sprovođenje zakona i pravosudnih organa. Takođe je važno podići svest kroz medije, zajednice i porodice o pravima dece žrtava bilo kog oblika trgovine ljudima. *UNICEF* smatra da svaka nova strategija o trgovini ljudima mora biti zasnovana na standardima koje je već usvojila međunarodna zajednica, uključujući Konvenciju o pravima deteta. *UNICEF* daje doprinos Kancelariji Visoke komisije za ljudska prava (*OHCHR*) “Projekat protiv trgovine ljudima”. *UNICEF* je naglasio važnost ne kriminalizacije žrtava trgovine ljudima; deca, koja su žrtve, moraju biti zaštićena. Slično, tamo gde se trguje decom, posebno kada se nađu u nepoznatoj zemlji, prvi prioritet mora biti njihovo postupanje u okruženju koje ne guje zdravlje, samopoštovanje i dostojanstvo deteta (kako je navedeno u Konvenciji o pravima deteta). Deca žrtve bilo kog oblika trgovine zahtevaju posebnu zaštitu i sa njima treba postupati s poštovanjem i na način koji je u skladu sa njihovim uzrastom i posebnim potrebama. Oni imaju pravo na pravnu zaštitu i pomoć pri integraciji u svoje zajednice. Ako se deca koriste kao svedoci, službenici bi trebali osigurati njihovo svedočenje na način koji ih ne traumatizuje i garantuje njihovu zaštitu tokom celog krivičnog postupka i dalje prema potrebi. Roditeljima treba obezbedi neophodnu pravnu i finansijsku pomoć za učešće deteta u pravnim postupcima. Države bi trebale osigurati da djeca žrtve imaju pristup pomoći koja zadovoljava njihove potrebe, poput pravne pomoći, zaštite, sigurnog stanovanja, ekonomske pomoći, savjetovanja, zdravstvenih i socijalnih usluga, usluga fizičkog i psihološkog oporavka i da nisu diskriminisana. Posebnu pomoć treba dati onima koji su zaraženi *HIV/AIDS*-om. Akcenat treba staviti na rehabilitaciju ili smeštaj u hraniteljske porodice na nivou zajednice, a ne na institucionalizaciju. Deci treba dati priliku da izraze svoje stavove, posebno u okviru bilo kog upravnog ili sudskog postupka koji se na njih odnosi; i nijedno dete ne sme biti diskriminisano, uključujući i na osnovu pola, nacionalnog ili društvenog porekla. Ovo je u skladu sa članom 2 i 13 Konvencije. Napori protiv trgovine ljudima treba da budu usmereni naročito na sprečavanje ugroženih grupa dece da postanu žrtve. Rodna diskriminacija može dovesti djevojčice u veći rizik od seksualne eksploatacije, a pritom stvara i posebne potrebe za njihovu rehabilitaciju. *UNICEF* podržava velike studije o trgovini ljudima koje se odvijaju širom sveta, uključujući i studiju o trgovini ljudima u regionu *NAFTA* koja je u toku na Univerzitetu u Pitsburgu. *UNICEF* daje doprinos “Globalnom programu za borbu protiv trgovine ljudima”, trogodišnjoj studiji koju je sprovedla Kancelarija Ujedinjenih nacija za kontrolu droga i prevenciju kriminaliteta. Fokus je na ulozima koji ima organizovani kriminalitet, obrasci trgovine ljudima, priroda uključenih kriminalnih sindikata, uloga korupcije, uticaj tajnih migrantskih zajednica, trgovina ženama i decom u svrhe prisilnog/eksploatatorskog rada, komercijalna

seksualna eksploatacija i nezakonito usvojenje. *UNICEF* posebno insistira na spektru ljudskih prava - ona ne smeju biti ugrožena fokusom studije na krivičnim aspektima.

SRBIJA U BORBI PROTIV SEKSUALNOG ISKORIŠĆAVANJA DECE

Za razmatranje koje smo, u jednom sveukupnom pristupu učinili sa namerom da izvučemo zanimljive i aplikativne zaključke koji mogu doprineti efikasnijem suzbijanju i kontroli ovog osobenog društvenog zla u našoj zemlji, "pošli" smo od istraživanja Viktimološkog društva Srbije iz koga se vidi da je Srbija zemlja tranzita trgovine ljudima, ali i zemlja regrutovanja, privremenog ili krajnjeg odredišta žena i devojčica koje se prodaju u svrhu seksualne eksploatacije (Nikolić-Ristanović, 2004, pp. 115-118).⁷ Žrtve, većinom iz istočnoevropskih, siromašnih zemalja - Moldavije, Rumunije, Ukrajine i Bugarske završavaju u zemljama zapadne Evrope, na Kosovu, u Bosni i Albaniji. Romska deca se, takođe, prebacuju u zapadnu Evropu za prosjačenje i krađu. I kineski državljani se tranzitiraju preko Srbije u zemlje zapadne Evrope.

Na početku treba istaći da Vlada Republike Srbije nije u potpunosti ispunila minimalne zahteve za eliminisanje trgovine ljudima, ali čini značajne napore u tom pravcu, i ipak beleži odgovarajući napredak na tom planu.

Kako je, već više puta primećeno, naša zemlja je sa ciljem realizacije efikasne politike suprotstavljanja trgovine ljudima i zaštite žrtava, preduzela niz aktivnosti.

Na terenu konkretnog postupanja u tom pravcu, a sa razlozima od kojih svaki ima specifičnu težinu i značenje, ovde ćemo pomenuti nekoliko pokušaja da se do postavljenih ciljeva i dođe. Naime, decembra 2000. godine u Palermu je usvojena Konvencija UN za borbu protiv transnacionalnog organizovanog kriminaliteta sa dopunskim protokolom (2003). Bivša SRJ je potpisala i potvrdila ovu Konvenciju i njene dopunjujuće protokole - Protokol za prevenciju, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudskim bićima, naročito ženama i decom i Protokol protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i vazduhom, (Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori, br. 6/2001) 22. jula 2001. godine, (a koja je od strane Republike Srbije kao sukcesora bivše SRJ Vlada i ratifikovala). Treba reći da se ovaj dokument UN snažno reflektovao na uspostavljanje novih pravnih i institucionalnih okvira na problem trgovine ljudima u našoj zemlji.

Takođe, od posebnog je značaja i Konvencija Saveta Evrope o borbi protiv trgovine ljudima (2005), a koju je Državna zajednica SCG potpisala 16. maja 2005. godine, u Varšavi, a Republika Srbija potvrdila 18. marta 2009. godine (Službeni glasnik RS, br. 19/09).

Globalni plan akcija na međunarodnom nivou ukazao je na niz ciljeva koje bi trebalo ugraditi u nacionalno zakonodavstvo. I upravo, tokom poslednjih godina učinjeni su značajni pomaci u otklanjanju nedostataka iz ranijeg zakonodavstva i daljem jačanju krivičnopravne zaštite. U tom kontekstu, skrećemo pažnju da je prva inkriminacija trgovine ljudima iz čl. 111v ranijeg KZ RS uvedena 2003. godine, Zakonom

⁷ Dobijenim na osnovu istraživanja koje je sprovedeno 2003. godine, od strane Viktimološkog društva Srbije, a objavljenom 2004. godine. Reč je o svojevrsnom istraživačkom zahvatu koji nam je prvi put ponudio najkompletniji uvid u rasprostranjenost, strukturu i karakteristike trgovine ljudima, ali i način funkcionisanja raspoloživih mehanizama za njeno suzbijanje i prevenciju.

o izmenama i dopunama Krivičnog zakona Srbije, usvojenim aprila 2003 (Službeni glasnik RS, br. 39/03).

Inače, pažnju privlači činjenica da na zakonodavnom planu u cilju suzbijanja ovog vida kriminaliteta u našoj zemlji, za razliku od nekih drugih, ne postoji poseban zakon o trgovini ljudima, već se konkretne norme za postizanje postavljenih ciljeva mogu naći u: Krivičnom zakoniku, (Sl. glasnik RS, br. 85/05, 88/05 - ispravka, 107/05 - ispravka, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16, 35/19) Zakoniku o krivičnom postupku (Sl. glasnik RS, br. 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13, 55/14, 35/19, 27/2021 Odluka US i 62/2021), Zakonu o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala, terorizma i korupcije (Sl. glasnik RS, br. 94/2016 i 87/2018 - dr. zakon). Zakonu o prekršajima, (Sl. glasnik RS, br. 65/2013 i 13/2016 Odluka US, 91/2019 i 091/2019) Zakonu o strancima (Službeni glasnik RS, br. 24 od 26. marta 2018, 31 od 29. aprila 2019) i Zakonu o zaštiti državne granice (Sl. glasnik RS, br. 97/2008 i 20/2015).

Usled odsustva saglasnosti sa definicijom iz Protokola za prevenciju, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudskim bićima, naročito ženama i decom, prvenstveno u oblasti zaštite maloletnih lica, kao i zbog "terminološke zbrke i konfuzije" u pogledu unutrašnjeg sadržaja ove odredbe, što je imalo za posledicu istovremeno sankcionisanje, kako aktera u trgovini ljudima, tako i onih u krijumčarenju ljudi, ova odredba je zamenjena normativnim rešenjima iz Krivičnog zakonika iz 2005. godine (Nikolić - Ristanović, 2009, p. 153).

Stvaranjem nove koncepcije o kažnjavanju za trgovinu ljudima formulisanim inkriminacijama: krivično delo trgovine ljudima (čl. 388. KZ), trgovini decom radi usvojenja (čl. 389. KZ) i zasnivanje ropskog odnosa i prevoz lica u ropskom odnosu (čl. 390 KZ) - glava XXXIV "Krivična dela protiv čovečnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom", kao i "nedozvoljen prelaz državne granice i krijumčarenje ljudi" čl. 350. u okviru glave XXXI novog KZ, domen krivičnopravne zaštite od ove vrste aktivnosti, dobija potpuno drugačiji oblik i suštinu (Nikolić - Ristanović, 2009, p. 153).

Isto tako, u skladu sa napred preuzetim obavezama, tokom poslednjih godina su učinjeni značajni pomaci - najpre u pogledu uspostavljanja i razvijanja nacionalnih mehanizama suprotstavljanja trgovini ljudima. Od formiranja Nacionalnog tima za borbu protiv trgovine ljudima, Republičkog tima za borbu protiv trgovine ljudima, Saveta za borbu protiv trgovine ljudima i dr. (Službeni glasnik RS, br. 92/2017).

Savet se kao stručno savetodavno telo Vlade obrazuje radi koordinacije nacionalnih i međunarodnih aktivnosti za borbu protiv trgovine ljudima, razmatranje izveštaja relevantnih tela međunarodne zajednice o trgovini ljudima, praćenje i ocenjivanje napretka u sprovođenju strategije, prevencije i suzbijanja trgovine ljudima, posebno ženama i decom i zaštite žrtava 2017-2022 i Akcionog plana za sprovođenje Strategije, usklađivanje postupanja nadležnih državnih organa i organizacija i institucija koja su od značaja za borbu protiv trgovine ljudima i predlaganja mera za rešavanje uočenih problema i angažovanje potrebnih resursa (Službeni glasnik RS, br. 92/2017). Na ovom mestu važno je primetiti i da su u prethodnih par godina preduzete brojne aktivnosti u pravcu edukacije stručnjaka o ovom veoma složenom i komplikovanom problemu, obuhvatanjem velikog broja policajaca, tužilaca, sudija, socijalnih, prosvetnih i zdravstvenih radnika, novinara...

ZAKLJUČAK

Napori međunarodne zajednice koji se odnose na ovaj problem imaju određeni efekat u sprečavanju i borbi protiv trgovine ljudima, jedino ukoliko se realizuju i na nacionalnom nivou. Ovaj posebni paralelizam, odnosno angažovanje adekvatnih struktura za borbu protiv označenog vida organizovanog kriminaliteta u svim zemljama i njihovo angažovanje u međunarodnim naporima u ovoj oblasti, prioritet je u procesu budućeg postupanja. Da ponovimo, ne bez razloga: globalni problemi zahtevaju globalna rešenja. Ipak, čini se da je najznačajniji problem i dalje problem pravne regulative, odnosno zahtev da se ona poboljša i prilagodi aktuelnim posebnim obeležjima ovog izuzetno opasnog fenomena koji se u našoj stvarnosti potvrđuje u svojoj kompleksnosti (prerušen u "hiljade" iznijansiranih oblika koji neprekidno izmiču superiornošću u svom ispoljavanju i kompromitovanjem skoro svih metoda i sredstava u borbi sa njim). Naša država je pokazala spremnost i političku volju da se pridruži svetskim naporima i ratifikovala sve važne međunarodne dokumente u s tim u vezi. Upravo, u oblasti trgovine ljudima radi i na punoj usklađenosti sa Direktivom 2011/36 EU i Direktivom Saveta 2004/81 EC.

LITERATURA:

- Baloš, B., The Wrong Way to Equality: Privileging Consent in the Trafficking of Women for Sexual Exploitation, *Harv. Women's Lj*, No. 27/2004.
- Bošković, G., Mijalković, S., Međunarodna saradnja u oduzimanju prihoda stečenih organizovanim kriminalom, *Strani pravni život*, br. 1/2009.
- Consultation Paper*, National Center on Addition and Substance Abuse at Columbia University, Dangerous Liaisons: Substance Abuse and Sex, 1999, dostupno na http://www.casacolumbia.org/pdshopprov/files/Dangerous_Liaisons_12_7_99-pdf.
- Hotaling, N., Levitas-Martin, L., *Increased Demand Resulting in the Flourishing Recruited and Trafficking of Woman and Girls: Related Child Sexual Abuse and Violence Against Women*, 13 Hastings Women's LJ, 2002.
- Ignjatović, Đ., Škulić, M., *Organizovani kriminalitet*, Beograd, 2010.
- Kreston, S. S., *Prostituted Children: Not an Innocent Image*, 34 Dec. Prosecutor, 2000.
- Nikolić-Ristanović, V., *Trgovina ljudima u Srbiji*, Beograd, 2004.
- Petrović, D., *Seksualna eksploatacija dece : faktori koji pogoduju razvoju organizovanog kriminaliteta*, u: Usklađivanje pravnog sistema Srbije sa standardima Evropske unije, knj. 7, Krajujevac, 2019.
- Rees, G., *Working with Runaways: Learning from Practice*, 2001.
- Reljanović, M., Sprečavanje eksploatacije dece - međunarodni standardi i stanje u Srbiji, *Strani pravni život*, br. 2/2008.
- Strohecker, K., *Soaring Human Trafficking Demands Gout Crackdown - UN*, Reuters Africa, Feb. 12, 2008. at 27, dostupno na: http://www.coe.int/T/E/human_rights/trafficking/PDF_Conv_197_Trafficking_E.pdf, pristupljeno 15.11.2018.
- Todres, J., *Prosecuting Sex Tour Operations in U.S. Courts in an Effort to Reduce the Sexual Exploitation of Children Globally*; B.U. Pub. Int.L.J. No 9/1999.
- Trafficking in Persons Report June 2005, dostupno na: <http://www.state.gov/documents/organization/47255.pdf>

Internet:

<https://ecpat.org/czechia-child-sexual-exploitation-through-prostitution-reaches-new-high/>
<https://www.humanium.org/en/child-prostitution/>
<https://www.justice.gov/criminal-ceos/child-sex-trafficking>
<https://www.dw.com/en/child-prostitutes-between-school-and-dinner/a-16996832>
<https://www.japantimes.co.jp/news/2014/04/05/national/host-clubs-a-hotbed-of-human-trafficking/>
<https://www.copyright.com/cc/basicSearch.do?&operation=go&searchType=0&lastSearch=simple&on &titleOrStdNo=1069-4455>, pristupljeno 17.11.2018.
<https://www.copyright.com/cc/basicSearch.do?&operation=go&searchType=0&lastSearch=simple/all=on&titleOrStdNo=074-1759>, pristupljeno 15.11.2018.
<https://asiasociety.org/trafficking-children-prostitution-and-unicef-response>
<https://asiasociety.org/trafficking-children-prostitution-and-unicef-response>

Pravni izvori:

Krivični zakonik, (Sl. glasnik RS, br. 85/05, 88/05 - ispravka, 107/05 - ispravka, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16, 35/19)
 Zakonik o krivičnom postupku (Sl. glasnik RS, br. 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13, 55/14, 35/19, 27/2021 Odluka US i 62/2021).
 Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala, terorizma i korupcije (Sl. glasnik RS, br. 94/2016 i 87/2018 - dr. zakon).
 Zakon o prekršajima (Sl. glasnik RS, br. 65/2013 i 13/2016 Odluka US, 91/2019 i 091/2019).
 Zakon o strancima (Službeni glasnik RS, br. 24 od 26. marta 2018, 31 od 29. aprila 2019).
 Zakon o zaštiti državne granice (Sl. glasnik RS, br. 97/2008 i 20/2015)

**Dragana Petrović, LL.D., Research Fellow,
Institute of Comparative Law in Belgrade**

THE PATH TOWARDS CHILDREN'S PROSTITUTION AND THE PERFECT VICTIM - PARADIGM

Abstract

From the title itself, it can be easily noticed that this is a very complex, extremely dangerous, globally important phenomenon ... an issue that intrigues significantly and continuously. There is no time, place, or opportunity not to emphasize to the necessary extent its distortion, displacement ... child abuse, rape, domestic violence, mental devastation and disintegration of the young person's personality ... Nothing more destructive than this retrograde tendency of modern society !! As the author points out, the impressions are lower here: anger, bitterness, fear, disappointment. At that level, for understanding and effectively combating it, it is important to analyze the context and the foundations from which it emerges. It is as if nothing has changed here at the international and national level for many decades. It is noteworthy that in the United States alone, 80% of prostitutes have started this „occupation”. before the age of 18, while in the UK that number ranges from 50-70% of cases. Since the vast majority of them start prostitution „as a child”, the author emphasizes the need to examine

in detail the risk factors for vulnerable children entering these „hell vicious circles”, as well as preventive solutions to avoid the catastrophic consequences that she products for the individual and society. In that direction, attention is focused on developing a realistic and unique strategy in the fight against this type of prostitution, ie. creating a unique platform for detecting and punishing those who traffic in the child supply to the „sex industry” (inducing prostitution, cheating, sexual abuse, selling and trafficking in children for the purpose of sexual exploitation ... etc.).

Keywords: children, prostitution, human trafficking, response measures, UNI-CEF.